

Mariusz Skiba*

**DZIAŁANIA POLICJI
WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO
WOBEC ZAGROŻEŃ DLA BEZPIECZEŃSTWA
SPOWODOWANYCH KRYZYSEM UCHODŹCZYM
W 2022 ROKU**

Streszczenie

Kryzys uchodźczy spowodowany inwazją Rosji na Ukrainę 24 lutego 2022 r. miał znaczący wpływ na stan bezpieczeństwa publicznego oraz wzrost obaw w zakresie możliwości zapewnienia ochrony osobistej tak osobom przekraczającym granicę, jak też mieszkańcom Rzeczypospolitej. Publikacja stanowi próbę charakterystyki głównych kierunków działań Policji województwa podkarpackiego w reakcji na tę sytuację na terenie tego przygranicznego regionu. Analizą objęto rok 2022 – pierwszy rok konfliktu. Praca zawiera policyjne dane statystyczne odnoszące się do poszczególnych obszarów działalności oraz dane na temat stanu przestępczości w tym okresie w porównaniu do lat poprzednich i roku następnego.

Słowa kluczowe: Policja, Podkarpacie, uchodźcy, bezpieczeństwo, przestępczość, granica

Wstęp

Inwazja wojsk Federacji Rosyjskiej na terytorium Republiki Ukrainy 24 lutego 2022 r. zburzyła strukturę bezpieczeństwa w Europie, skutkując wzrostem zagrożenia na wielu poziomach funkcjonowania Rzeczypospolitej Polskiej. Organy administracji publicznej stanęły przed koniecznością reakcji w warunkach trudnych do przewidzenia. Uwaga opinii światowej, skupiająca się początkowo niemal w całości na zmaganiach militarnych, już w następnych dniach w znacznej mierze przeniosła się na granicę polsko-ukraińską, na którą zaczęły napierać tysiące uchodźców. Podstawową stała się kwestia: czy państwo polskie w tej

* Uniwersytet Rzeszowski, e-mail: mskiba@ur.edu.pl, ORCID: 0000-0002-8738-0362.

wyjatkowej sytuacji zapewni uciekinierom niezbędną pomoc humanitarną, w tym bezpieczeństwo osobiste, jednocześnie zdoła zapobiec ewentualnej destabilizacji wewnętrznej. Szczególna sytuacja wystąpiła w województwie podkarpackim, którego wschodnia rubież stanowi zarazem najdłuższą granicę państwa z Ukrainą i przez które przebiegają najważniejsze szlaki komunikacyjne z tym państwem.

W odniesieniu do tych wydarzeń dotychczasowa literatura naukowa skupiała się głównie na sprawach wsparcia humanitarnego i prawnego dla uchodźców oraz powstałych w związku z imigracją uwarunkowaniach ekonomicznych, społecznych i kulturowych¹. Zagrożenia związane z bezpieczeństwem oraz działalność administracji państwowej w tym zakresie była przedmiotem zainteresowań P. Zalewskiego². Celem niniejszego artykułu jest uzupełnienie tego obrazu poprzez ukazanie działań Policji na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa w regionie oraz wzmacniania poczucia bezpieczeństwa tak uchodźców, jak też mieszkańców rejonów pogranicznych. Zamierzeniem autora jest scharakteryzowanie głównych problemów, przed jakimi stanęła ta formacja na Podkarpaciu, a następnie ukazanie zasadniczych kierunków policyjnej aktywności. Podjęto też próbę oceny ogólnego stanu przestępczości w województwie w tym roku, porównując dane statystyczne Policji za 2022 r. z danymi za lata poprzedzające ten wyjątkowych rozmiarów kryzys migracyjny, jak też rok kolejny.

W pracy oparto się na materiałach Komendy Wojewódzkiej Policji (dalej: KWP) w Rzeszowie. Wykorzystano tu treści publicznych wystąpień kierownictwa komendy, akty wewnętrznego kierowania i inne jej materiały własne, głównie stanowiące zasób wydziałów: Sztab Policji oraz Komunikacji Społecznej. Ważnym źródłem były publikacje prasowe w mediach tradycyjnych i społecznościowych.

¹ Zob. m.in. M. Duszyk [i in.], *War refugees from Ukraine in Poland - one year after the Russian aggression. Socio-economic consequences and challenges*, „Regional Science Policy & Practice”, 2023, nr 15, s. 181–199; G. Firlit-Fesnak [i in.], *Inwazja Rosji na Ukrainę. Społeczeństwo i polityka wobec kryzysu uchodźczego w pierwszym miesiącu wojny, Raport roboczy – Working Paper Katedry Polityki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego*, Warszawa 2022; S. Grabowska, A. Pięta-Szawara, *Wsparcie Polski na rzecz uchodźców z Ukrainy w obliczu wojny 2022 r., Wybrane aspekty*, „Journal of Modern Science”, 2023, nr 1, s. 381–396; B. Olszewska-Łabędź, *Konflikt zbrojny jako źródło kryzysu migracyjnego. Wybrane formy wsparcia uchodźców z Ukrainy*, „Kultura – Społeczeństwo – Edukacja”, 2022, nr 1, s. 81–92.

² P. Zalewski, *Działania administracji państwowej w Polsce wobec uchodźców z Ukrainy w pierwszych tygodniach wojny na Ukrainie 2022 roku. Aspekty prawne i securitologiczne*, „Studia Politicae Universitatis Silesiensis”, 2023, t. 34, s. 101–124; *idem*, *Wojna w Ukrainie i kryzys uchodźczy. Próba oceny uwarunkowań, przebiegu i skutków z perspektywy zagrożeń bezpieczeństwa województwa podkarpackiego*, „Karpacki Przegląd Naukowy”, 2022, nr 2, s. 65–98.

Charakterystyka rejonu KWP w Rzeszowie oraz organizacja służb policyjnych

Rejon Komendy Wojewódzkiej Policji w Rzeszowie odpowiadał obszarowi terytorium województwa podkarpackiego. Według Narodowego Spisu Ludności z 2021 r. był to obszar o niższym niż przeciętny dla kraju stopniu zaludnienia (117 osób na km²) i niższym stopniu zurbanizowania (41,3% zamieszkiwało w miastach). Pod względem etnicznym stanowił teren jednolity. Łączna liczba mieszkańców o identyfikacji narodowo-etnicznej innej niż polska w 2011 r. wynosiła 0,6%. Sytuacja w zakresie bezpieczeństwa w województwie podkarpackim od lat przedstawiała się bardzo korzystnie. W 2021 r. pod względem nasilenia przestępczością ogółem, jak też w zakresie kategorii przestępstw przeciwko życiu, zdrowiu i mieniu, w relacji do liczby ludności, znajdowało się w grupie województw najbezpieczniejszych³. Warto zauważyć, że cechą charakterystyczną regionu, wynikającą z pogranicznego położenia, obok faktu, że od lat wiodły przezeń ważne trasy legalnego i nielegalnego napływu cudzoziemców, jest wyjątkowo duża liczba pamiątek wielokulturowego charakteru tego regionu w przeszłości, zamieszkałego w znacznym odsetku przez mniejszości narodowe i etniczne, co w minionych latach wymagało policyjnego zaangażowania w zapobieganie incydentom mogącym antagonizować grupy społeczne⁴.

Policja w Polsce, jako umundurowana i uzbrojona formacja służąca społeczeństwu i przeznaczona do ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego, ma model scentralizowany. Stojący na jej czele Komendant Główny Policji (dalej: KGP), jako centralny organ administracji rządowej, podlega ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych. Jest on przełożonym wszystkich funkcjonariuszy. Na obszarze województwa wojewoda oraz właściwy komendant wojewódzki Policji są właściwi w sprawach ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego. Wojewoda, ponosząc odpowiedzialność za wykonywanie polityki Rady Ministrów w województwie, zapewnia współdziałanie wszystkich organów administracji rządowej i samorządowej. We wskazanym zakresie powinności te realizuje przy pomocy komendanta wojewódzkiego, który działa w jego imieniu. Natomiast w sprawach wykonywania

³ *Rocznik statystyczny województw*, Warszawa 2023, s. 21–22, 26, 39; *Struktura narodowo-etniczna, językowa i wyznaniowa ludności Polski. Narodowy Spis Ludności i Mieszkań 2011*, Warszawa 2015, s. 43.

⁴ Zob. np.: N. Ziętał, *Są wyroki za zakłócenie greckokatolickiej procesji w Przemyśle*, Nowiny 24, <https://nowiny24.pl>, 21.08.2017 (10.03.2024); dk/interwencja, *Konflikt między Polakami a Romami w Mielcu. „Pobicia, strzały z wiatrówki, groźby”*, Polsat News, <https://www.polsatnews.pl>, 2.07.2021 (10.03.2024).

czynności operacyjno-rozpoznawczych, dochodzeniowo-śledczych i czynności z zakresu ścigania wykroczeń, a także w sprawach wydawania indywidualnych aktów administracyjnych komendant wojewódzki Policji działa w imieniu własnym. Policyjnymi organami niższego szczebla w województwie są komendanci miejscy i powiatowi Policji⁵. W zakresie postępowań karnych organy Policji wykonują polecenia sądów i prokuratur, prowadząc postępowania przygotowawcze pod nadzorem prokuratorów⁶.

Według stanu na 1 lutego 2022 r. struktura Komendy Wojewódzkiej Policji w Rzeszowie oparta była na 28 komórkach organizacyjnych, w tym 5 w służbie prewencji, 7 – w służbie kryminalnej oraz 16 – w służbie wspomagającej jej działalność. Na poziomie powiatowym funkcjonowało 21 komend, w tym 4 miejskie (których rejon obejmuje powiat grodzki i ziemski) oraz 17 powiatowych (pozostałe powiaty ziemskie). Stan etatowy Policji w województwie na 31 grudnia 2022 r. wynosił 4535 funkcjonariuszy⁷. W Zaczerniu k. Rzeszowa zlokalizowane były, podporządkowane bezpośrednio komendantowi wojewódzkiemu – Oddział Prewencji Policji, zorganizowany na wzór wojskowy, stanowiący odwód centralny Komendanta Głównego Policji, przeznaczony do działań na terenie całego państwa, oraz Samodzielny Pododdział Kontrterrorystyczny Policji⁸.

Obok KWP w Rzeszowie w województwie funkcjonowały komórki organizacyjne – zarządy trzech jednostek organizacyjnych Policji. Realizowały one na obszarze całego kraju wyspecjalizowane zadania: 1) w zakresie rozpoznawania, zapobiegania i zwalczania przestępczości zorganizowanej (Centralne Biuro Śledcze Policji), 2) w zakresie rozpoznawania, zapobiegania i zwalczania przestępczości popełnianej przez policjantów i pracowników Policji oraz przestępstw przeciwko obrotowi gospodarczemu popełnianych na szkodę Policji (Centralne Biuro Spraw Wewnętrznych Policji) oraz 3) w zakresie rozpoznawania i zwalczania oraz zapobiegania przestępstwom popełnionym przy użyciu systemu informatycznego, systemu teleinformatycznego lub sieci teleinformatycznej (Centralne Biuro Zwalczania Cyberprzestępczości)⁹.

⁵ Art. 3 Ustawy z dnia 23 stycznia 2009 roku o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz.U. 2022, poz. 135); art. 5 i 6 Ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. 1990, nr 30, poz. 179, z późn. zm.).

⁶ Art. 15 Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. 1997, nr 89, poz. 555).

⁷ Odprawa służby kierowniczej podkarpackiej Policji 10 lutego 2022 r. – prezentacja komendanta wojewódzkiego, Wydział Komunikacji Społecznej KWP [dalej: WKS], s. 12.

⁸ § 5 i 7, Decyzja nr 12 KGP z dnia 22 stycznia 2016 r. w sprawie utworzenia, struktury organizacyjnej i etatowej oddziałów prewencji Policji oraz samodzielnych pododdziałów prewencji Policji (Dz.Urz. KGP 2016, poz. 2).

⁹ Por. art. 5a – 5d Ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji...

Na terenie województwa funkcjonowały ponadto inne służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo, wykonujące zadania prewencyjne, operacyjno-rozpoznawcze i dochodzeniowo-śledcze. Były to: wchodząca również w struktury resortu spraw wewnętrznych i administracji Straż Graniczna¹⁰ oraz Służba Celno-Skarbowa, wyodrębniona w ramach Krajowej Administracji Skarbowej, w strukturach Ministerstwa Finansów¹¹. W województwie podkarpackim swoje siedziby miały ponadto instytucje mające status służb specjalnych, wykonujące również zadania z zakresu zapobiegania i zwalczania przestępczości: Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego w sprawach ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego i porządku konstytucyjnego państwa oraz Centralne Biuro Antykorupcyjne¹².

Wybuch wojny oraz założenia policyjnej operacji Granica

Wzrost zagrożenia inwazją rosyjską na Ukrainę był odczuwalny na Podkarpaciu co najmniej kilka tygodni przed 24 lutego 2022 r. W pierwszych dniach tego miesiąca w Rzeszowie-Jasionce wylądowali sztabowcy 82. Dywizji Powietrznodesantowej Armii Stanów Zjednoczonych, w następnych dniach dotarły boeingi z żołnierzami i sprzętem. Do bazy w Mielcu przenieśli się amerykańscy żołnierze. Część z nich stacjonowała również w pobliżu lotniska w podrzeszowskiej Jasionce¹³. Administracja rządowa z wyprzedzeniem podejmowała działania przygoto-

¹⁰ Realizowała zadania ochrony granic, rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw i wykroczeń zgodnie z właściwością oraz ścigania ich sprawców. Właściwy terytorialnie dla województwa podkarpackiego jest Bieszczadzki Oddział SG w Przemyślu, w jego strukturach znajdowało się 14 placówek SG. Zob. Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz.U. 2020, poz. 305, z późn. zm.); *Placówki*, Bieszczadzki Oddział Straży Granicznej, <https://www.bieszczadzki.strazgraniczna.pl> (21.11.2023).

¹¹ Realizowała zadania rozpoznawania, wykrywania i zwalczania przestępstw i wykroczeń skarbowych związanych z naruszeniem przepisów dotyczących towarów, którymi obrót podlega zakazom lub ograniczeniom na mocy prawa polskiego, prawa UE i umów międzynarodowych oraz wybranym przestępstwom kodeksu karnego, zapobiegania im oraz ścigania sprawców. Podkarpacki Urząd Celno-Skarbowy ma siedzibę w Przemyślu, w jego struktury wchodziły trzy Delegatury z oddziałami celnymi. Zob. Ustawa z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz.U. 2023, poz. 615, z późn. zm.); *Regulamin organizacyjny*, Podkarpacki Urząd Celno-Skarbowy, <https://www.podkarpackie.kas.gov.pl>, 1.09.2021 (21.11.2022).

¹² Art. 5 Ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (Dz.U. 2002, nr 74, poz. 676); Ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (Dz.U. 2006, nr 104, poz. 708, z późn. zm.).

¹³ K. Ciesielska, *Na Podkarpaciu stacjonuje blisko 5 tysięcy amerykańskich żołnierzy*, TVP Rzeszów, <https://rzeszow.tvp.pl>, 25.03.2022 (30.12.2023).

wujące reakcję na ewentualny scenariusz wojenny. Na Podkarpaciu, pod kierunkiem wojewody podkarpackiego, zintensyfikowano współdziałanie w ramach zarządzania kryzysowego z udziałem wojewódzkiego sztabu wojskowego i organów samorządowych. Od 2 lutego 2022 r. rozpoczęto pierwsze narady Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego rozpoczynające proces koncepcyjno-planistyczny ukierunkowany na przeciwdziałanie ewentualnym skutkom inwazji Rosji na Ukrainę. Posiedzenia zespołu odbywały się w Wojewódzkim Centrum Zarządzania Kryzysowego w Podkarpackim Urzędzie Wojewódzkim w Rzeszowie oraz w formie niestacjonarnej, z wykorzystaniem systemu wideokonferencji. W ramach zarządzania kryzysowego Policja intensyfikowała współdziałanie z administracją rządową, Wojewódzkim Sztabem Wojskowym, w tym Żandarmerią Wojskową i Wojskami Obrony Terytorialnej oraz samorządami, które powoływały własne zespoły zarządzania kryzysowego¹⁴.

Z uwagi na graniczne położenie województwa i jego charakter tranzytowy oraz fakt rezygnacji z tworzenia w kraju obozów dla uchodźców, najpoważniejszym wyzwaniem stało się zapewnienie ochrony i wsparcia humanitarnego uchodźców z Ukrainy w pierwszych godzinach pobytu w Polsce¹⁵. Służyły temu punkty recepcyjne, które tworzyły jednostki samorządowe na wniosek wojewody¹⁶. Już 24 lutego na Podkarpaciu powstały cztery punkty w pobliżu przejść granicznych: w miejscowości Krowica Sama świetlica przy Szkole Podstawowej (rejon przejścia w Budomierzu),

¹⁴ Zarządzanie garnizonom przygranicznym w czasie konfliktu zbrojnego w Ukrainie i kryzysu migracyjnego – prezentacja multimedialna Komendanta Wojewódzkiego Policji w Rzeszowie nadinspektora D. Matusiaka przedstawiona w Akademii Policji w Szczytnie 12 października 2023, WKS, s. 6–7. Wojewódzki Zespół Zarządzania Kryzysowego, jako organ pomocniczy wojewody podkarpackiego, powołany został na podstawie Ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz.U. 2007, nr 89, poz. 590). Zgodnie z Regulaminem Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego w skład zespołu wchodził obok wojewody i Dyrektora Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie przedstawiciele służb, inspekcji i straży realizujących zadania na terenie województwa podkarpackiego, w tym Komendant Wojewódzki Policji w Rzeszowie. Zob. *Regulamin Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego*, Podkarpacki Urząd Wojewódzki, <https://rzeszow.uw.gov.pl> (30.12.2023).

¹⁵ P. Zalewski wymienia następujące zadania stojące przed administracją państwową: 1) sprawne przyjęcie osób przekraczających granicę pieszo i skierowanie ich do punktów recepcyjnych, 2) zapewnienie możliwości uzyskania potrzebnych informacji 3) wyżywienie, 4) pomoc medyczna i humanitarna, 5) skierowanie do przygotowanych autobusów lub pociągów specjalnych i rejsowych oraz zorganizowanie przejazdu do innych punktów recepcyjnych albo miejsc pobytu w kraju. Zob. P. Zalewski, *Działania administracji...*, s. 109.

¹⁶ *Na Podkarpaciu działają punkty recepcyjne*, Podkarpacki Urząd Wojewódzki, <https://rzeszow.uw.gov.pl> 24.02.2022 (5.01.2024).

świetlica wiejska oraz budynek odprawy autokarowej w Korczowej i świetlica wiejska w miejscowości Chotyń (przejście w Korczowej), hala sportowa w Medyce (przejście w Medyce) oraz obiekt byłej szkoły podstawowej w Łodyni (przejście w Krościenku). Utworzono też punkt przy dworcu PKP w Przemyślu, który początkowo miał mieć charakter doraźny¹⁷. Wraz ze wzrostem napływu uchodźców tworzone kolejne punkty, takie jak: świetlica wiejska w Piaskach i „Hala Kijowska” w Młynach (Korczowa) oraz hala „Tesco” w Przemyślu i od marca 2022 r. hala MOSiR w Stalowej Woli. Wraz ze spadkiem w kolejnych miesiącach napływu uchodźców punkty recepcyjne były likwidowane. 18 marca 2022 r. funkcjonowało 5 punktów recepcyjnych: cztery przy przejściach granicznych samochodowych i jeden przy kolejowym, zaś 10 czerwca 2022 r. istniały punkty w Medyce, w Korczowej i na dworcu PKP w Przemyślu¹⁸.

Skala napływu osób była wyjątkowa. W pierwszym miesiącu liczba przekroczeń granicy nie spadała poniżej 30 tys. osób na dobę. W szczycie, 6–8 marca, wynosiła ponad 140 tys. W ciągu dwóch pierwszych tygodni wojny granicę przekroczyło ponad milion osób. Tylko 8 marca 2022 r. dwa przygraniczne huby opuściło 31 pociągów i 154 autokary, którymi do miejsc docelowych przewieziono ponad 26 tys. osób. Łącznie z pociągów skorzystało ponad 300 tys. osób, a z autokarów 79 tys.¹⁹. W momentach największego napływu uchodźców we wszystkich punktach recepcyjnych przebywało ok. 7 tys. osób z Ukrainy²⁰. Uchodźcy przybywali do Polski pieszo, pojazdami osobowymi, autobusami i koleją. Po krótkim pobycie w punktach recepcyjnych w dalszą podróż kierowani byli komunikacją samochodową lub kolejową. Część podążała

¹⁷ B. Terczyńska, A. Płeś, *Wojewoda Ewa Leniart ogłasza na przejściu granicznym w Korczowej: Uruchomiliśmy 4 punkty recepcyjne dla uchodźców z Ukrainy*, Przemyśl Nasze Miasto, <https://przemysl.naszemiasto.pl>, 24.02.2022 (5.01.2024).

¹⁸ Erka, *Największy punkt recepcyjny zakończył działanie*, Gazeta Jarosławska, <http://jaroslawski.pl>, 10.06.2022 (20.05.2024); M. Stańczyk, *Wojewoda podkarpacki: na punkty recepcyjne otrzymałam 13,9 mln złotych*, Hej Rzeszów, <https://hej.rzeszow.pl>, 18.03.2022 (20.05.2024).

¹⁹ Odpowiedź Dyrektora Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego z 13 maja 2024 r., na wniosek autora, s. 1.

²⁰ Analizy po pierwszych tygodniach wojny wskazywały, że największe problemy związane z przyjęciem uchodźców dotyczyły „obłężenia” dworców kolejowych, niewydolności systemu informacji, braku koordynacji działań pomocowych, deficytu pomocy psychologicznej, deficytów lub nadmiaru dostarczanych dla uchodźców przez różnych darczyńców „niezbędnych” produktów i rzeczy, braku kontroli i rejestru osób oferujących miejsce do zamieszkania uchodźcom. Zob. G. Firlit-Fesnak, *Działania administracji publicznej wobec uchodźców wojennych z Ukrainy w Polsce – pierwszy miesiąc budowania systemu pomocy* [w:] *Inwazja Rosji...*, s. 16.

według własnego planu – korzystając z pomocy krewnych bądź umówionych osób, które podjeżdżały samochodami w rejon przejść granicznych. Napływ tak dużej liczby uchodźców powodował wiele problemów, m.in. zatory na szlakach komunikacyjnych, zatłoczenie punktów recepcyjnych i dworców kolejowych, szwankował obieg informacji, zawodziła koordynacja działań pomocowych, skutkując niedoborami lub nadmiarem dostarczanej żywności i rzeczy. Brakowało systemu weryfikacji i kontroli osób²¹. Należy podkreślić, że w pierwszych tygodniach większość uchodźców stanowiły kobiety i dzieci wycieńczone długą podróżą i oczekiwaniem w kolejce do granicy, w trudnych warunkach atmosferycznych, często nieposiadający odpowiedniego wyposażenia do podróży. Okres oczekiwania na przekroczenie granicy w Medyce na przełomie lutego i marca wynosił nawet do 72 godzin²².

24 lutego Komendant Wojewódzki Policji w Rzeszowie nadinspektor Dariusz Matusiak wydał *Decyzję w sprawie realizacji zadań Komendy Wojewódzkiej Policji w Rzeszowie i jednostek organizacyjnych Policji województwa podkarpackiego w ramach operacji policyjnej o kryptonimie GRANICA oraz powołaniu Sztabu Dowódcy Operacji*. W dokumencie wykorzystano głównie ustalenia z narad Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego oraz dyspozycje otrzymane z Komendy Głównej Policji. Komendant Wojewódzki Policji objął funkcję dowódcy operacji, wyznaczając swoich zastępców zastępcami dowódcy operacji oraz jako kolejnego zastępcę dowódcy operacji ds. taktyki działań dowódcę Oddziału Prewencji Policji. Na potrzeby operacji utworzono Sztab Dowódcy Operacji, którego szefem wyznaczono naczelnika sztabu KWP. Sztab podjął działania w systemie ciągłym (całodobowo, każdego dnia tygodnia). Jako cel operacji wskazano „ochronę życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra oraz organizowanie i koordynowanie działań jednostek Policji woj. podkarpackiego podejmowanych dla zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie woj. podkarpackiego w sytuacji masowego napływu cudzoziemców na teren RP”²³. W planie działania dowódcy wyłoniono obszary potencjalnych zagrożeń: nieuprawnione przekraczanie granicy, aktywizacja środowisk kryminogennych polskich i zagranicznych, w tym przemytniczych (narkotyki, broń, materiały niebez-

²¹ Szerzej zob. P. Zalewski, *Działania administracji...*, s. 107–109.

²² C. Żołędowski, *Nowi uchodźcy w Europie. Przemieszczenia zewnętrzne z Ukrainy między 24.02. i 24.03.2022 r.* [w:] *Inwazja Rosji...*, s. 7.

²³ Decyzja nr 52/2022 Komendanta Wojewódzkiego Policji w Rzeszowie z dnia 24 lutego 2022 r. w sprawie realizacji zadań Komendy Wojewódzkiej w Rzeszowie i jednostek organizacyjnych Policji województwa podkarpackiego w ramach operacji policyjnej o kryptonimie „Granica” oraz powołania Sztabu Dowódcy Operacji, WKS, s. 1–2.

pieczne, handel ludźmi), ryzyko zamachów terrorystycznych wobec grup ludzi i obiektów infrastruktury krytycznej, niszczenie obiektów użyteczności publicznej, zastraszanie, wprowadzanie do obrotu fałszywych pieniędzy, legalizacja na podstawie fałszywych dokumentów oraz utrudnienia w ruchu drogowym²⁴.

Dla zapewnienia prawidłowej realizacji celów *Granicy* w jej ramach wyodrębniono sześć podoperacji. Cztery z nich objęły powiaty przygraniczne (Przemyśl, Lubaczów, Jarosław i Ustrzyki), piąta – rejon Komendy Miejskiej Policji w Rzeszowie. Na ich dowódców komendant wojewódzki wyznaczył właściwych komendantów miejskich i powiatowych²⁵. Komendanci jednostek przygranicznych zostali zobowiązani do planowania, przygotowania i dowodzenia siłami Policji na własnym terenie, a także przygotowania i koordynacji działań policyjnych w zabezpieczeniu znajdujących się na ich terenie punktów recepcyjnych oraz przejść granicznych. Przed komendantem miejskim w Rzeszowie postawiono zadania planowania, przygotowania i dowodzenia siłami w celu zabezpieczenia lotniska Rzeszów-Jasionka oraz monitorowania sytuacji i zapewnienia bezpieczeństwa w ruchu drogowym na głównych szlakach komunikacji kołowej wiodących do przejść granicznych z Ukrainą. Na dowódcę szóstej podoperacji *Przejazd* wyznaczony został naczelnik Wydziału Ruchu Drogowego komendy wojewódzkiej. Jego zadaniem było kierowanie siłami ruchu drogowego oraz przygotowanie i koordy-

²⁴ Plan działania dowódcy operacji policyjnej o kryptonimie „Granica”, 24 lutego 2022 r., WKS. W swoim wystąpieniu 12 października 2023 r. w Szczytynie komendant wojewódzki Policji wskazał następujące zagrożenia, jakie zostały zdefiniowane w związku z kryzysem uchodźczym: 1) niekontrolowana i spontaniczna migracja osób usiłujących przekroczyć granicę RP, w tym również poza wyznaczonymi przejściami granicznymi, 2) możliwość nieuprawnionego przekroczenia granicy przez uzbrojone bliżej niezidentyfikowane formacje zbrojne lub pojedyncze osoby, 3) aktywizacja środowisk kryminogennych (zagranicznych, krajowych) i związany z tym faktem wzrost przestępczości transgranicznej – w szczególności związanej z przemytem środków odurzających, broni, materiałów CBRN i wybuchowych – a także nielegalnymi migracjami i handlem ludźmi, 4) ryzyko związane z przeprowadzeniem na terenie RP zamachu terrorystycznego w celu wywołania destabilizacji w kraju, które polegać może m.in. na podłożeniu materiałów wybuchowych lub CBRN w miejscach grupowania się dużych skupisk ludzkich lub obiektach ważnych dla bezpieczeństwa lub obronności kraju, a także infrastruktury krytycznej, 5) podrobienia i przerabiania dokumentów umożliwiających obcokrajowcom legalizację pobytu na terytorium RP, 6) wprowadzenie do krajowego obiegu fałszywych środków płatniczych (waluty polskie i zagraniczne), 7) utrudnienia w ruchu drogowym w rejonach przyległych do granicy z Ukrainą oraz na drogach, którymi prawdopodobnie będą przemieszczać się uchodźcy, 8) wzrost liczby zdarzeń drogowych spowodowanych zwiększonym ruchem kołowym i osobowym. Zob. Zarządzenie garnizonem..., s. 10.

²⁵ Decyzja nr 52/2022..., s. 2–3.

nacja działań dotyczących zabezpieczenia tras przemieszczania grup cudzoziemców z terenu przejść granicznych, w tym pilotaż, monitorowanie i zapewnienie bezpieczeństwa w ruchu drogowym na głównych szlakach komunikacyjnych. W kolejnych dniach podjęto następne podoperacje: *Stalowa Wola* – po utworzeniu ośrodka dla dzieci z ukraińskich sierocińców – na jej dowódcę komendant wojewódzki wyznaczył tamtejszego komendanta powiatowego, oraz podoperację dotyczącą zagrożenia terrorystycznego. W kwietniu rozpoczęto realizację kolejnej podoperacji, ukierunkowanej na rozpoznanie i zwalczanie przestępczości zorganizowanej, której wiodącym podmiotem było Centralne Biuro Śledcze Policji²⁶.

Realizacja zadań w obliczu nowych wyzwań, zwłaszcza w pierwszych miesiącach operacji, byłaby znacząco utrudniona, bazując tylko na siłach własnych podkarpackiej Policji. Należy zauważyć, że mierząc się z wyzwaniami spowodowanymi kryzysem uchodźczym, Policja jednocześnie wykonywała codzienne obowiązki dotyczące ustawowych zadań w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości. W tej sytuacji w stan gotowości podniesiono cały garnizon, do służby w powiatach przygranicznych kierując policjantów z powiatów oddalonych od granicy z Ukrainą. Do wsparcia jednostek przygranicznych kierowano też policjantów z Oddziału Prewencji Policji, który jednocześnie zapewniał odwody²⁷.

Realizacja operacji *Granica* objęta została nadzorem i koordynacją przez Komendę Główną Policji. Komendant wojewódzki, sztab operacji oraz poszczególne służby utrzymywały stały kontakt z kierownictwem oraz dyrektorami właściwych biur komendy. Od pierwszych dni napływu uchodźców KGP kierowała na teren województwa dodatkowe wsparcie. Już 24 lutego było to 270 funkcjonariuszy²⁸. 28 lutego zastępca KGP, nadinspektor Roman Kuster, polecił wszystkim komendantom wojewódzkim do 1 marca przekazać do dyspozycji KWP w Rzeszowie po 23–24 policjantów oddziałów prewencji oraz od 4 do 8 policjantów ruchu drogowego, ponadto 2–4 funkcjonariuszy pionu kryminalnego. Do dyspozycji KWP w Rzeszowie miała być przesunięta część środków technicznych wykorzystywanych do ochrony granicy z Białorusią²⁹. Siły policyjne z innych województw były delegowane na Podkarpacie i rotowane w systemie tygodniowym i dwutygodniowym. W czasie najwięk-

²⁶ Zestawienie statystyczne dot. operacji „Granica” Sztabu KWP w Rzeszowie z 20 lutego 2024 r., Sztab KWP w Rzeszowie.

²⁷ P. Zalewski, *Wojna w Ukrainie...*, s. 53.

²⁸ *Na Podkarpaciu działają punkty recepcyjne...*

²⁹ Pismo Zastępcy KGP do komendantów wojewódzkich Policji z 28 lutego 2022 r. dot. wsparcia KWP w Rzeszowie – kopia, WKS.

szezo natężenia migracji, w lutym i w marcu, na Podkarpaciu pełniło służbę nawet 961 policjantów z innych województw³⁰. Wraz ze spadkiem napływu uchodźców liczba ta obniżała się: od maja do sierpnia 2022 r. skierowano do działań około 600 funkcjonariuszy, od sierpnia 2022 r. około 150 funkcjonariuszy. Łącznie siły Policji wykorzystane w operacji *Granica* na terenie województwa podkarpackiego od 24 lutego do 31 grudnia 2023 r. oszacowano na 7531 funkcjonariuszy, z których większość pełniła służbę przez co najmniej kilka, a często wiele więcej dni³¹. KGP w 2022 r. wzmocniła stan etatowy KWP w Rzeszowie. Stan ogólny policjantów ze wspomnianej liczby 4535 etatów na koniec poprzedniego roku do 31 grudnia 2022 r. zwiększono do 4652³². Stan etatowy Oddziału Prewencji został zwiększony w grudniu 2022 r. odpowiednio z 243 do 437 policjantów³³.

Kierunki i wybrane efekty działań operacyjnych

Policja w realizacji zadań operacji *Granica* prowadziła działalność, którą można odnieść do czterech zasadniczych obszarów, których kryterium stanowi odpowiedzialność zasadniczych rodzajów służb w zakresie: 1) prewencyjnym, w tym działania dotyczące profilaktyki społecznej, 2) bezpieczeństwa w ruchu drogowym, 3) kryminalnym, głównie czynności operacyjno-rozpoznawcze, 4) kontrterrorystyczne³⁴.

³⁰ Wystąpienie KWP w Rzeszowie podczas uroczystego apelu z okazji Święta Policji w Rzeszowie, 27.07.2022 r., s. 5.

³¹ Wsparcie zapewniły służby logistyczne Komendy Wojewódzkiej Policji oraz komendy szczebla powiatowego. Policjanci delegowani na Podkarpacie z innych garnizonów dysponowali własnym sprzętem, natomiast KWP w Rzeszowie zapewniała zakwaterowanie i wyżywienie tych funkcjonariuszy. Miejsca hotelowe udostępniły firmy, samorządy, organizacje społeczne, parafie. 1 marca siły wsparcia rozlokowane były w 15 miejscach. Zob. Dane komórek organizacyjnych KWP przekazane do Naczelnika Wydziału Komunikacji Społecznej KWP na pismo z 8 lipca 2022 r., WKS.

³² Odprawa służby kierowniczej podkarpackiej Policji 31 stycznia 2023 r. – prezentacja komendanta wojewódzkiego, WKS, s. 15.

³³ Decyzja nr 398 Komendanta Głównego Policji z dnia 30 grudnia 2022 r. zmieniająca decyzję w sprawie utworzenia, struktury organizacyjnej i etatowej oddziałów prewencji Policji oraz samodzielnych pododdziałów prewencji Policji (Dz.Urz. KGP 2023, poz. 1).

³⁴ Zarządzanie garnizonem..., s. 21; Ten podział dotyczył bieżących działań, sprzyjając nadzorowi nad poszczególnymi obszarami działań i ich koordynacji. W konkretnych przypadkach celem weryfikacji zagrożeń z każdego obszaru czynności policyjne wykonywane były przez policjantów różnych służb. Szczególne nasilenie występowało w przypadkach realizacji działań wymagających zaangażowania szczególnie dużych sił i środków, jak np. zabezpieczenie wizyt prezydenta USA, poszukiwania osób w związku

Prewencja

Działania prewencyjne skoncentrowane były na zabezpieczeniu tras przemieszczania się grup cudzoziemców z terenu przejścia granicznego, ochronie tych osób na trasie, jak też w punktach recepcyjnych. Funkcjonariusze prowadzili stałą obserwację w przydzielonych rejonach pod kątem niedopuszczania do zachowań naruszających porządek prawny. W koniecznych przypadkach podejmowali interwencje. Jednocześnie pomagali poszczególnym osobom, m.in. poprzez przekazywanie informacji, organizowanie transportu, przenoszenie bagaży³⁵. Siły prewencyjne stale obecne były też na dworcach kolejowych i autobusowych oraz doraźnie kierowane do wszelkich miejsc tworzenia się skupisk ludzkich. Jednocześnie policjanci w całym województwie obejmowali służbą patrolową główne ciągi komunikacyjne oraz miejsca gromadzenia się uchodźców. W związku z umieszczaniem uchodźców w obiektach użyteczności publicznej oraz w domach prywatnych we wszystkich powiatach województwa jednostki Policji lokalnie monitorowały miejsca ich kwaterowania. Mając na uwadze zapewnienie ochrony osobom podróżującym publicznymi środkami transportu, policjanci byli obecni w pociągach oraz autobusach przewożących uchodźców. Policja zabezpieczała dziennie około 30 transportów kolejowych, kierując w tym celu około 150 funkcjonariuszy, oraz około 110 transportów drogowych, przeznaczając do zabezpieczenia przejazdów ok. 170 funkcjonariuszy³⁶.

Zintensyfikowanie działalności służb prewencji wzbudziło zainteresowanie społeczne w pierwszych dniach marca. 1 marca obchodzono „Dzień Żołnierzy Wyklętych”. Po uroczystości na ulicach Przemysła pojawiły się grupy kibiców przemyskich klubów piłkarskich, eksponujących barwy narodowe i klubowe oraz wykrzykujących hasła wskazujące na postawy ksenofobiczne, którzy swoją obecnością wzbudzili obawy części uchodźców i wolontariuszy. W mediach społecznościowych wyemitowano krótkie filmy nagrywane w tym mieście, ukazujące ciemno-

ze zgłoszeniami zaginięć, informacji o aktywności zorganizowanych grup przestępczych czy też zgłoszeń dotyczących zagrożeń terrorystycznych. W takich przypadkach następowała intensyfikacja czynności i współdziałania służb, której towarzyszyło zacieśnianie współdziałania z innymi organami administracji publicznej oraz z Komendą Główną Policji w ramach centralnej koordynacji działań policyjnych.

³⁵ *Ibidem*, s. 22.

³⁶ W pierwszych tygodniach (do 23 czerwca) Policja odnotowała 1648 transportów kolejowych, w tym 385 zagranicznych, a liczbę osób przewożonych w transporcie kolejowym szacowano na 356 065, w tym w pociągach zagranicznych – 73 337. W tym czasie odnotowano 2867 transportów drogowych, w tym 970 zagranicznych, które przewiozły 121 072, w tym 29 056 w transporcie zagranicznym. Zob. *Policjanci na granicy*, „Policyjne Forum Szkoleniowe”, 2022, nr 1, s. 31.

skórych mężczyzn, którym towarzyszyły grupki nazywane się zwykle „patrolami obywatelskimi”, mające uniemożliwić poruszanie się tym cudzoziemcom poza strefami recepcji uchodźców. W reakcji na to Policja już w tym dniu po południu zademonstrowała swoją obecność, kierując w rejon dworca i innych newralgicznych miejsc dodatkowe siły, w tym wyposażonych w specjalistyczny sprzęt policjantów oddziału prewencji. Stabilność sytuacji w zakresie bezpieczeństwa została utrzymana, stała się jednak przedmiotem politycznego sporu. Jedna z narracji eksponowała wzrost zagrożenia ze strony uchodźców, wskazując na nieskuteczność Policji, co miało uzasadniać oddolny ruch samoobrony, druga – zwracała uwagę na niedostatek zaangażowania Policji w zapewnienie ochrony wyróżniających się kolorem skóry uchodźcom z Afryki i Azji i wspierającym ich na granicy wolontariuszom³⁷.

W związku z koniecznością pilnego podniesienia stanu świadomości wiktymologicznej i prawnej uchodźców w marcu 2022 r. Komenda Wojewódzka Policji w Rzeszowie wdrożyła specjalnie dedykowane im działania z zakresu profilaktyki społecznej *Otwarcia i odpowiedzialni*. Program miał charakter informacyjno-edukacyjny. Skierowany był do przemieszczających się uchodźców, ale także do przyjmujących ich społeczności lokalnych. Przedsięwzięcie realizowane było przez policjantów z komend większości powiatów i polegało na organizowaniu spotkań z uchodźcami, przekazywaniu niezbędnych informacji, w tym dystrybucję folderów i ulotek ułatwiających funkcjonowanie w Polsce, a w szczególności: zaznajamianie z polskimi przepisami, prawami obywatelskimi i obowiązkami, systemem powiadamiania ratunkowego, występującymi zagrożeniami kryminalnymi, formami uzyskania pomocy (ze strony organów państwa oraz organizacji społecznych, tłumaczy, opieki medycznej, zapewnienia edukacji w polskich szkołach, uzyskania wsparcia socjalnego itp.). Organizowano spotkania z najmłodszymi łączące elementy zabawy i edukacji³⁸. Od marca do końca czerwca 2022 r. w województwie odbyło 588 spotkań. Tylko w tych o charakterze zamkniętym wzięło udział 10 380 osób, w tym 6605 dzieci³⁹.

Ruch drogowy

Już kilka tygodni przed 24 lutego 2022 r. służby ruchu drogowego zintensyfikowały działania zapewniające płynność ruchu na głównych

³⁷ Zob. np. K. Kojzar [i in.], *Szósty dzień granicy. Ogrom pomocy, fala rasizmu*, OKO Press, <https://oko.press>, 1.03.2022 (16.05.2024); P. Zalewski, *Działania administracji...*, s. 120.

³⁸ Por. Zarządzenie garnizonem..., s. 26.

³⁹ Dane komórek...

szlakach komunikacyjnych. Było to spowodowane dyslokacją wojsk Stanów Zjednoczonych w Jasionce i w Mielcu oraz koniecznością ochrony konwojów sprzętu wojskowego w te miejsca, a także transportów z pomocą wojskową na Ukrainę. Po inwazji Rosji zwiększona została pomoc charytatywna i wojskowa do granicy z Ukrainą, a w przeciwną stronę spotęgował się ruch pojazdów, w tym zbiorowej komunikacji, przewożących uchodźców. W związku z tym Policja współdziałała z wojskiem oraz z zarządcami dróg w przypadkach organizowania objazdów. W czasie największego nasilenia migracji znaczna część sił ruchu drogowego kierowana była w rejon punktów recepcyjnych i innych miejsc gromadzenia się uchodźców. Patrole zapewniały bezpieczeństwo na drogach w rejonach przejść granicznych i punktów recepcyjnych. Szczególnym wyzwaniem było ułatwienie dojazdu kierującym pojazdami, do których zabierano uchodźców i przewożono do miejsc zakwaterowania, a także pojazdom służb ratowniczych oraz pomocy humanitarnej⁴⁰.

Policja ochraniała konwoje z pomocą dla Ukrainy. W tym czasie wykonano 356 konwojów humanitarnych oraz konwojów organizowanych przez Rządową Agencję Rezerw Strategicznych, w których łącznie uczestniczyło 1101 pojazdów. Konwoje te wykonało 1113 policjantów. Po utworzeniu ośrodka dla dzieci w Stalowej Woli w 2022 r. wykonano 9 eskort autokarów przewożących dzieci w to miejsce w 62 pojazdach łącznie, w co zaangażowano 26 policjantów. Siły policyjne uczestniczyły w eskortach delegacji najwyższych władz państwowych. Od początku działań do 31 grudnia 2022 r. pilotowano 1535 pojazdów, w tym 311 pilotaży dotyczyło osób o statusie VIP. Wykonało je łącznie 1254 policjantów⁴¹.

Służba kryminalna

W związku z bezprecedensowym napływem uchodźców zmienił się system kontroli i weryfikacji na granicy. Skutkowało to wzrostem możliwości przedostania się na teren Polski osób stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa, w tym groźnych przestępców, jak też przewiezienia niebezpiecznych przedmiotów i materiałów. Działania służb kryminalnych w głównej mierze skupiały się na czynnościach operacyjno-rozpoznawczych. Policjanci służby kryminalnej (nieumundurowani) byli odpowiedzialni za rozpoznawanie zagrożeń kryminalnych, w tym typowanie osób mogących stwarzać zagrożenie oraz szybką ich weryfikację, ewentualnie wskazywanie ich według właściwości patrolom prewencji

⁴⁰ *Ibidem*, s. 23.

⁴¹ Zestawienie statystyczne..., s. 5–6.

lub funkcjonariuszom innych służb. Działania Policji miały na celu wyprzedzającą reakcję w kierunku zapobiegania przestępstwom wobec uchodźców, takim jak np. uprowadzenia, handel ludźmi, zgwałcenia i in. Policjanci nieumundurowani odpowiedzialni byli za weryfikację i typowanie osób celem zapobieżenia ewentualnym przestępstwom oraz innym sytuacjom niosącym zagrożenia. Istotnym ich zadaniem było sprawdzanie tych, którzy dostawali się pojazdami w pobliże punktów recepcyjnych i innych miejsc z zamiarem odbierania uchodźców celem ich przewiezienia do miejsc dalszego pobytu. Warto podkreślić, że po odbiór zgłaszali się ich najbliżsi od dłuższego czasu przebywający w Polsce i krajach zachodniej Europy, ale też deklarujący zlecenie przez nich takiego transportu. Przewóz zapewniali też ludzie zupełnie im obcy, w tym wielu wolontariuszy oferujących darmowy przewóz w wybrane miejsca⁴².

W dużym stopniu służba kryminalna skupiała się na rozpoznawaniu zagrożeń i zabezpieczaniu konwojów humanitarnych, przejazdów oraz pobytu na terenie województwa podkarpackiego osób podlegających ustawowej ochronie. Szczególne miejsce miało tu zabezpieczenie wizyt głów państw oraz wizyt i przejazdów przedstawicieli organizacji międzynarodowych. Tylko od 24 lutego do 11 maja 2022 r. zabezpieczono w formie pilotażu lub innych czynności około 1000 takich wizyt i przejazdów⁴³.

W przypadku zgłoszeń o przestępstwach i zjawiskach kryminogennych policjanci zajmowali się ich weryfikacją, poszukiwaniem i zabezpieczaniem dowodów, realizując obowiązki wynikające z kodeksu postępowania karnego. Zgodnie z pragmatyką policja kryminalna na bieżąco pozyskiwała, analizowała i przetwarzała informacje o zagrożeniach ze źródeł niejawnych i jawnych, wykorzystując również treści internetowe ze źródeł otwartych i niejawnych⁴⁴.

Policyjne działania kontrterrorystyczne

W związku z dynamiczną sytuacją na Ukrainie oraz wzmożonym ruchem na granicy premier RP wprowadził na terenie województwa podkarpackiego i lubelskiego od północy z 28/29 lutego do 15 marca 2022 r. drugi stopień alarmowy BRAVO, jako działanie o charakterze prewencyjnym. Stopniem tym następnie objęto terytorium całego kraju, przedłużając jego obowiązywanie⁴⁵. Aktywność Policji w zakresie prze-

⁴² Zarządzanie garnizonem..., s. 24.

⁴³ P. Zalewski, *Wojna w Ukrainie...*, s. 53 i nast.

⁴⁴ *Idem*, *Działania administracji...*, s. 119.

⁴⁵ W przypadku stopnia BRAVO nakłada się na Policję i Straż Graniczną lub Żandarmerię Wojskową obowiązek wzmożonej kontroli dużych skupisk ludzkich i wzmożonej kontroli obiektów użyteczności publicznej oraz innych obiektów potencjalnie mogą-

ciwdziałania terroryzmowi zdeterminowana została nałożonymi na nią obowiązkami. Ten stan wymagał wzmożonej kontroli dużych skupisk ludzkich i obiektów użyteczności publicznej oraz innych obiektów potencjalnie mogących stać się celem ataków terrorystycznych. Zapewniono dostępność w trybie alarmowym funkcjonariuszy i pracowników wyznaczonych do wdrażania procedur działania na wypadek zdarzeń o charakterze terrorystycznym. Wprowadzono obowiązek noszenia broni długiej oraz kamizelek kuloodpornych przez umundurowanych funkcjonariuszy bezpośrednio realizujących zadania związane z zabezpieczeniem newralgicznych miejsc i obiektów, zintensyfikowano kontrole tych miejsc⁴⁶. W czasie operacji do wykonywania tych czynności skierowani zostali wszyscy funkcjonariusze pododdziału pełniącego służbę na Podkarpaciu. Pododdział otrzymał wzmocnienie jednostek kontrterrorystycznych z innych województw. Funkcjonariusze byli odpowiedzialni za przygotowanie do reakcji na zagrożenia o charakterze terrorystycznym poprzez działania tzw. bojowe, minersko-pirotechniczne, neutralizacji użycia broni biologicznej i chemicznej oraz zatrzymywania osób uznanych za szczególnie niebezpieczne⁴⁷.

Działalność informacyjna

Jednym z pięciu zespołów zadaniowych operacji *Granica* był zespół obsługi medialnej, w skład którego komendant wojewódzki wyznaczył naczelnika Wydziału Komunikacji Społecznej oraz Rzecznika Prasowego. Działalność prasowo-informacyjną w imieniu komendanta wojewódzkiego prowadziła Rzecznik Prasowa KWP dysponująca czteroosob-

nych stać się celem ataków terrorystycznych, a także zapewnienie dostępności w trybie alarmowym funkcjonariuszy i pracowników wyznaczonych do wdrażania procedur działania na wypadek zadania o charakterze terrorystycznym; ostrzeżenie ich o możliwych zagrożeniach. Wprowadza się obowiązek noszenia broni długiej oraz kamizelek kuloodpornych przez umundurowanych funkcjonariuszy bezpośrednio realizujących zadania związane z zabezpieczeniem miejsc i obiektów, które potencjalnie mogą stać się celem zdarzenia o charakterze terrorystycznym. Stopień BRAVO wymaga dodatkowych kontroli osób, pojazdów oraz budynków publicznych, wzmocnienia ochrony środków komunikacji publicznej oraz ważnych obiektów publicznych, a także wprowadzenie zakazów wstępu do przedszkoli, szkół i uczelni osobom postronnym. Wprowadzono również trzeci stopień alarmowy CHARLIE-CRP w celu przeciwdziałania zagrożeniom w cyberprzestrzeni. Wprowadzenie tego stopnia miało zapewnić podwyższony poziom ochrony infrastruktury krytycznej. Zob. Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 25 lipca 2016 r. w sprawie zakresu przedsięwzięć wykonywanych w poszczególnych stopniach alarmowych i stopniach alarmowych CRP (Dz.U. 2022, poz. 2065, z późn. zm.).

⁴⁶ Do tzw. punktów newralgicznych zaliczono również m.in. przejścia graniczne, punkty recepcyjne, dworce. Zob. Zarządzanie garnizonom..., s. 25.

⁴⁷ *Ibidem*.

bowym zespołem, koordynując czynności w tym zakresie w województwie, głównie na zasadzie współpracy z oficerami prasowymi komendantów miejskich i powiatowych. W realizacji zadań współdziałano z pionem prasowym wojewody podkarpackiego, Biurem Komunikacji Społecznej KGP, rzecznikami prasowymi innych służb. Efektem miało być rzetelne informowanie o sytuacji w zakresie bezpieczeństwa, uspokajanie społecznych nastrojów oraz budowanie zaufania do państwa i jego organów. Prowadzono bliską współpracę z redakcjami wiodących telewizji, rozgłośni radiowych oraz portali internetowych regionu i kraju. Udzielano informacji organizacjom pozarządowym.

Zadanie to było utrudnione z uwagi na fakt, że obawy społeczne co do skutków wojny na Ukrainie oraz sytuacja bezpieczeństwa w rejonie przygranicznym stały się przedmiotem trwającego od lat ostrego sporu politycznego. W pierwszych dniach po 24 lutego 2022 r. dominowały jeszcze relacje pozytywne, ukazujące zaangażowanie i solidarność państwa i społeczeństwa. Już jednak na początku marca część środowisk opozycyjnych wobec rządu zakwestionowała skuteczność działań administracji państwowej, wzmacniając m.in. topos dobrego społeczeństwa i złego rządu oraz uderzający tak w społeczeństwo, jak też dobrą wolę władz – topos rasizmu humanitarnego, głównie wobec uchodźców z Afryki i Bliskiego Wschodu⁴⁸.

W mediach, zwłaszcza społecznościowych w Internecie, nastąpiła szeroka dystrybucja materiałów mających świadczyć o radykalnym wzroście zagrożenia przestępczością tak ze strony uchodźców, jak też na ich szkodę. Jednak nie tylko dane zdarzenie, ale nawet pojedyncze wątki dyskusji w odbiorze społecznym mogły zyskiwać siłę faktu, dezinformując, a nawet powodując reakcje paniczne. Alarmujące w swej formie sygnały o różnych zdarzeniach kryminalnych, które zgłaszane były przez dziennikarzy, zwykle okazywały się nieprawdziwe lub ich okoliczności były zupełnie inne. Pomimo negatywnej weryfikacji przeprowadzonej przez Policję lub inne instytucje, nadal funkcjonowały w dyskusjach internetowych i były wykorzystywane również w publicystyce renomowanych redakcji informacyjnych, często dezinformując⁴⁹.

Należy podkreślić, że w powstałym chaosie informacyjnym media traktowały rzeczników Policji jako źródło autorytatywne, podające informacje o rzeczywistym stanie bezpieczeństwa, oraz jako narzędzie

⁴⁸ Ł. Łoćki, *Kryzys uchodźczy w Polsce w dyskursie publicznym w państwach zachodnich – refleksje po pierwszym miesiącu wojny* [w:] *Inwazja Rosji...*, s. 78.

⁴⁹ Dezinformacja jako element wojny hybrydowej. Działania służb prasowych podkarpackiej Policji w związku z sytuacją kryzysową przy granicy polsko-ukraińskiej, prezentacja multimedialna na odprawę kadry kierowniczej KWP 16–17 listopada 2022 r., podinsp. M. Tabasz-Rygiel, WKS, s. 10–17.

rzetelnej weryfikacji informacji budzących zaniepokojenie. W odpowiedzi na zapytania dziennikarzy służby prasowo-informacyjne ustalały okoliczności, wykorzystując źródła policyjne (konsultacje z dysponentami dokumentacji). W konkretnych sprawach kryminalnych treść komunikatów prasowych poddawana była procedurze uzgodnień z właściwymi prokuratorami, jako kierowniczym organem postępowania przygotowawczego (*dominus ilitis*)⁵⁰. W ograniczaniu dezinformacji rzecznik prasowy współpracowała z organizacjami specjalizującymi się w walce z fałszywymi informacjami i dezinformacją (*anty-checking*)⁵¹. Głównym narzędziem, obok rozmów telefonicznych z dziennikarzami i odpowiedziami na zapytania e-mail, był komunikat prasowy publikowany na policyjnych stronach internetowych oraz na platformie Tweeter/X.

Największe wyzwanie wiązało się uspokojeniem opinii publicznej w związku ze wspomnianymi publikacjami na temat rzekomego radykalnego zagrożenia przestępstwami ze strony ludności napływowej z Azji i Afryki, jak też zagrożenia cudzoziemców zachowaniami motywowanymi ksenofobią (tzw. rasizm na granicy). Należy tu podkreślić, że w pierwszych tygodniach po 24 lutego na Podkarpaciu potwierdzono zaledwie kilka przestępstw z udziałem uchodźców w roli tak sprawców, jak też ofiar. W żadnym z tych zdarzeń nie stwierdzono przypadku bezpośredniego zagrożenia dla życia. Problematyka „rasizmu na granicy” przestała dominować w mediach w drugim tygodniu lutego, po zaprzeczeniach o występowaniu tego zjawiska przez wizytujących Polskę dyplomatów. Od tego czasu czołową pozycję zajęła kwestia ochrony przed różnymi formami handlu ludźmi. Uwagę społeczną skupiała każda informacja o zgłoszonych zaginięciach osób. Wreszcie w całym tym czasie Policja była pytana o własną ocenę stanu bezpieczeństwa, żądano danych statystycznych na temat przestępczości ogółem i konkretnych kategorii przestępstw. Problemy związane z policyjną służbą w związku z kryzysem uchodźczym były też przedmiotem zapytań poselskich, na które udzielano odpowiedzi⁵².

W swych działaniach Policja starała się budować pozytywny wizerunek instytucji, systematycznie dystrybuując informacje o zaangażowaniu w ochronę ludzi i mienia, udanym współdziałaniu instytucji publicznych i skuteczności działań. Od pierwszych dni kryzysu w serwisach

⁵⁰ Zob. np. R. Olszewski, *Role prokuratora w postępowaniu karnym*, „Prokuratura i Prawo”, 2014, nr 1, s. 45.

⁵¹ Np. *Komunikat. Incydenty dezinformacyjne*, Demagog, <https://x.com>, 3.03.2022 (10.06.2024).

⁵² Pismo L.dz. Dp-354/22 – pismo KWP w Rzeszowie do Zastępcy Dyrektora Biura Kadr, Szkolenia i Obsługi Prawnej KGP w związku z wystąpieniem posła na Sejm RP T. Głogowskiego, 8.03.2024, WKS.

internetowych komend miejskich i powiatowych informowano o zwiększonej obecności służb policyjnych umundurowanych i nieumundurowanych w miejscach najbardziej zagrożonych. Podawano informacje o wsparciu osobowym i sprzętowym garnizonu podkarpackiego przez komendę główną oraz inne komendy wojewódzkie. Eksponowano zaangażowanie instytucji i osobiście jej funkcjonariuszy oraz policyjnych organizacji społecznych w pomoc uchodźcom i mieszkańcom Ukrainy. Na przykład w pierwszym tygodniu inwazji informowano o zorganizowaniu kuchni polowych przez członków struktur terenowych Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Policjantów. Opisywano też działalność członków Międzynarodowego Stowarzyszenia Policji IPA oraz przedstawiano efekty zbiórek, w których uczestniczyli policjanci i pracownicy Policji⁵³. Wreszcie ukazywano indywidualne przypadki przyjmowania uchodźców przez policjantów do własnych domów⁵⁴. Informowano o przypadkach ratowania życia⁵⁵. Z własnej inicjatywy Policja powiadamiała o konkretnych sprawach kryminalnych⁵⁶.

Stan bezpieczeństwa w świetle statystyk policyjnych

Wydarzenia 2022 r. nie zmieniły ogólnego pozytywnego obraz sytuacji bezpieczeństwa w województwie podkarpackim, zarysowanego na wstępie. W tymże roku stwierdzono tu mniejszą liczbę przestępczo-

⁵³ Policja w woj. podkarpackim objęła specjalnymi działaniami pomocowymi około 200 osób z rodzin ukraińskich policjantów, głównie z obwodów wschodnich. Od lutego do połowy maja zakwaterowano ich w ośrodku Centrum Usług Logistycznych MSWiA w Polańczyku w pow. leskim. Były to głównie kobiety z dziećmi. Ich wsparcie w województwie koordynował Wydział Komunikacji Społecznej, we współpracy z wieloma podmiotami, m.in. z KPP w Lesku, samorządem województwa i gminy oraz organizacjami pozarządowymi. Policjanci i pracownicy Policji wszystkich komend Podkarpacia przeprowadzili zbiórki, zapewniając opiekę medyczną i leki, żywność, sprzęt dla dzieci ze specjalnymi potrzebami, środki transportu, integrację szkolną, pomoc prawną itp. Zob. Pismo KWP w Rzeszowie l.dz. WKS-200/2002 do Dyrektora Gabinetu KGP w sprawie pomocy charytatywnej udzielanej Ukraincom z 2 maja 2022 r. – kopia, WKS.

⁵⁴ *Policijni związkowcy włączyli się w pomoc*, Podkarpacka Policja, <https://podkarpacka.policja.gov.pl>, 2.03.2022 (10.06.2024); *Policyjna pomoc w czasie wojny*, Podkarpacka Policja, 2.03.2022 (10.06.2024); A. Kędzierzawska [i in.], *Polscy policjanci dla Ukrainy*, Gazeta Policyjna, <https://gazeta.policja.pl> (10.06.2024).

⁵⁵ Np. K. Grabek, *Policjanci spisali się na medal. Uratowali życie obywatelce Ukrainy*, Auto Świat, <https://www.auto-swiat.pl> (10.06.2024).

⁵⁶ *44-latek odpowie za nawoływanie do zbrodni*, Podkarpacka Policja, <https://podkarpacka.policja.gov.pl>, 6.03.2022 (10.06.2024).

ści ogółem, jak też przestępczości o charakterze kryminalnym. Podczas gdy dane dla kraju wskazywały na wzrost stanu zagrożenia przestępczością, w województwie podkarpackim odnotowano zdecydowanie (blisko dwukrotnie) niższe wskaźniki relacji przestępstw do liczby mieszkańców (tzw. wskaźnik bezpieczeństwa). W tym czasie, zarówno w odniesieniu do kraju, jak też do poprzednich lat, wskaźnik ten jeszcze uległ poprawie.

Tabela 1. Wskaźnik zagrożenia przestępczością ogółem oraz przestępczością o charakterze kryminalnym w Polsce i w województwie podkarpackim w latach 2018–2023 w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców

Rok		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Przestępstwa ogółem	Polska	207	214	204	219	231	214
	Podkarpacie	117	125	153	139	129	117
Przestępstwa kryminalne	Polska	134	138	127	132	133	236
	Podkarpacie	72,2	76	71,8	70	69	65

Źródło: dane Policji wygenerowane w Systemie Analitycznym KSIP.

Dane nie wskazują, jakoby w tym czasie doszło do wzrostu najgroźniejszych przestępstw. Biorąc pod uwagę zabójstwa, zgwałcenia, jak też przestępstwa tzw. 7 kategorii najbardziej dotkliwych społecznie (bójka i pobicie, kradzież cudzej rzeczy, w tym kradzież samochodu, kradzież z włamaniem, przestępstwa rozbójnicze, uszkodzenia rzeczy i uszczerbek na zdrowiu), zauważa się, że liczby czynów poszczególnych kategorii stwierdzone w 2022 r. mieszczą się w zakresie notowanym w innych latach. Wyjątek stanowi przestępstwo kradzieży. Przestępstw tej kategorii stwierdzono w 2022 r. o 319 więcej niż w roku 2021 i o 289 więcej aniżeli w 2023⁵⁷. Znaczna część tego wzrostu to czyny odnotowane na terenie rejonu KMP w Przemyślu – odpowiednio 52 i 69 kradzieże. W rejonie KMP w Przemyślu w 2022 r. stwierdzono ponadto, w porównaniu do lat poprzednich, relatywnie wysoką liczbę przypadków kradzieży rozbójniczej, chociaż jeszcze wyższy wynik odnotowano w kolejnym roku.

⁵⁷ Należy tu zauważyć, że na dane dot. kategorii kradzieży cudzej rzeczy za 2023 r. wpływ miały zmiany prawne, których efektem była zmiana progu kwotowego, od którego kwalifikowano kradzież jako przestępstwo, z 500 zł do 800 zł. Zmiana zaczęła obowiązywać 1 października 2023 r. Efektem zmiany było kwalifikowanie od tej daty części przypadków kradzieży jako wykroczeń.

Tabela 2. Przepięstwa stwierdzone ogółem oraz w wybranych kategoriach przestępstw w woj. podkarpackim w latach 2017–2023

Rok	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Przepięstwa ogółem	24919	26390	32298	29606	26885	23985
Przepięstwa kryminalne	15405	1604	15151	15012	14420	13525
Zabójstwo	16	22	11	19	15	18
Zgwałcenie	59	54	32	42	38	33
7 wybranych kategorii	6385	6486	6200	5649	6220	5468
Uszczerbek na zdrowiu	552	568	406	391	457	422
Rozboje, kradzieże i wymuszenia rozbójnicze	169	190	152	126	139	154
Bójka i pobicie	187	167	137	121	149	142
Kradzieże	2464	2434	2183	2247	2566	2277
Kradzieże z włamaniem	1695	1701	1902	1454	1483	1210
Zniszczenie rzeczy	1308	1436	1420	1310	1426	1263

Źródło: dane Policji wygenerowane w Systemie Analitycznym KSIP.

Tabela 3. Przepięstwa stwierdzone ogółem oraz w wybranych kategoriach przestępstw w rejonie Komendy Miejskiej w Przemyśle w latach 2017–2023

Rok	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Przepięstwa ogółem	1 676	1 824	1 434	1 637	1791	1468
Przepięstwa kryminalne	1 141	1 191	857	903	1013	837
Zabójstwo	2	2	2	0	1	2
Zgwałcenie	2	2	1	3	4	1
7 wybranych kategorii	474	563	423	425	502	391
Uszczerbek na zdrowiu	44	37	22	30	36	29
Rozboje, kradzieże i wymuszenia rozbójnicze	27	11	9	5	26	28
Bójka i pobicie	8	14	14	6	25	54
Kradzież cudzej rzeczy	168	192	165	153	205	136
Kradzieże z włamaniem	108	175	108	122	137	80
Zniszczenie rzeczy	119	134	105	109	106	117

Źródło: dane Policji wygenerowane w Systemie Analitycznym KSIP.

Reasumując, należy stwierdzić, że policyjne dane statystyczne na temat przestępczości dowodzą względnej stabilizacji sytuacji w regionie w zakresie bezpieczeństwa publicznego. Nie wskazują, by w tym czasie nastąpił istotny wzrost zagrożeń występowania przestępstw o tzw. wysokim ciężarze gatunkowym. Stan bezpieczeństwa, który przed rokiem 2022 był bardzo pozytywny, w 2022 r. nie uległ zmianie. Ocena ta dotyczyła również sytuacji w dwóch najbardziej obciążonych obecnością uchodźców powiatach. W zakresie przestępczości przeciwko mieniu w rejonie komendy miejskiej w Przemyśle odnotowano wzrost rejestracji czynów. Zbadanie przyczyn tego wymagałoby pogłębionych badań jakościowych.

Zakończenie

Sytuacja w województwie podkarpackim, jaka wynikała po inwazji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę, a zwłaszcza kryzys uchodźczy, postawiła przed Policją konieczność podjęcia szczególnych działań zapobiegających wzrostowi przestępczości, ochrony osób i mienia, ale też reakcji na wzrost obaw społecznych. W odpowiedzi na ten kryzys kierownictwo Komendy Wojewódzkiej Policji w Rzeszowie podjęło szerokie współdziałanie z instytucjami państwowymi, organami samorządu oraz innymi podmiotami, w tym m.in. środkami społecznego przekazu i organizacjami pozarządowymi. W celu zwiększenia skuteczności działań zmobilizowany został potencjał garnizonu, a ponadto uzyskano wsparcie komendy głównej i innych komend Policji. Dzięki temu istotnie zwiększono nasilenie służb policyjnych w rejonach przejść granicznych i w punktach recepcyjnych oraz w innych miejscach przebywania uchodźców. Zapewniono bezpieczeństwo pobytu uchodźców i ich przemieszczania się z wykorzystaniem ruchu drogowego, kolejowego i lotniczego. Policja w najwyższym stopniu zaangażowana była w zapewnienie bezpieczeństwa wizyt głów państw oraz szefów instytucji międzynarodowych. Współdziałanie z mediami i agencjami przeciwdziałającymi szerzeniu dezinformacji służyło wzmocnieniu poczucia bezpieczeństwa oraz budowie zaufania do Policji oraz innych instytucji publicznych, a przez to – do Państwa Polskiego. Pomimo wyjątkowego ryzyka wzrostu przestępczości w województwie, zwłaszcza w rejonach pogranicznych, stan bezpieczeństwa pozostawał stabilny.

Bibliografia

- 44-latek odpowie za nawoływanie do zbrodni*, Podkarpacka Policja, <https://podkarpacka.policja.gov.pl>, 6.03.2022 (10.06.2024).
- Ciesielska K., *Na Podkarpaciu stacjonuje blisko 5 tysięcy amerykańskich żołnierzy*, TVP Rzeszów, <https://rzeszow.tvp.pl>, 22.03.2022 (30.12.2023).
- Dane komórek organizacyjnych KWP przekazane do Naczelnika Wydziału Komunikacji Społecznej KWP na pismo z 8 lipca 2022 r.
- Dane Policji wygenerowane w Systemie Analitycznym KSIP za lata 2018–2023.
- Decyzja nr 12 KGP z dnia 22 stycznia 2016 r. w sprawie utworzenia, struktury organizacyjnej i etatowej oddziałów prewencji Policji oraz samodzielnych pododdziałów prewencji Policji (Dz.Urz. KGP 2016, poz. 2).
- Decyzja nr 52/2022 Komendanta Wojewódzkiego Policji w Rzeszowie z dnia 24 lutego 2022 r. w sprawie realizacji zadań Komendy Wojewódzkiej w Rzeszowie i jednostek organizacyjnych Policji województwa podkarpackiego w ramach operacji policyjnej o kryptonimie „Granica” oraz powołania Sztabu Dowódcy Operacji.

- Decyzja nr 398 KGP z dnia 30 grudnia 2022 r. zmieniająca decyzję w sprawie utworzenia, struktury organizacyjnej i etatowej oddziałów prewencji Policji oraz samodzielnych pododdziałów prewencji Policji (Dz.Urz. KGP 2023, poz. 1).
- Dezinformacja jako element wojny hybrydowej. Działania służb prasowych podkarpackiej Policji w związku z sytuacją kryzysową przy granicy polsko-ukraińskiej, prezentacja multimedialna na odprawę kadry kierowniczej KWP 16–17 listopada 2022 r., podinsp. M. Tabasz-Rygiel.
- dk/interwencja, *Konflikt między Polakami a Romami w Mielcu. „Pobicia, strzały z wiatrówki, groźby”*, Polsat News, <https://www.polsatnews.pl>, 2.07.2021 (10.03.2024).
- Duszyk M. [i in.], *War refugees from Ukraine in Poland – one year after the Russian aggression. Socio-economic consequences and challenges*, „Regional Science Policy & Practice”, 2023, nr 15.
- Erka, *Największy punkt recepcyjny zakończył działanie*, Gazeta Jarosławska, <http://jaroslawski.pl>, 10.06.2022 (20.05.2024).
- Firlit-Fesnak G., *Działania administracji publicznej wobec uchodźców wojennych z Ukrainy w Polsce – pierwszy miesiąc budowania systemu pomocy [w:] Inwazja Rosji na Ukrainę. Społeczeństwo i polityka wobec kryzysu uchodźczego w pierwszym miesiącu wojny, Raport roboczy – Working Paper Katedry Polityki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego*, Warszawa 2022.
- Firlit-Fesnak G. [i in.], *Inwazja Rosji na Ukrainę. Społeczeństwo i polityka wobec kryzysu uchodźczego w pierwszym miesiącu wojny, Raport roboczy – Working Paper Katedry Polityki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego*, Warszawa 2022.
- Grabek K., *Policjanci spisali się na medal. Uratowali życie obywatelce Ukrainy*, Auto Świat, <https://www.auto-swiat.pl> (10.06.2024).
- Grabowska S., Pięta-Szawara A., *Wsparcie Polski na rzecz uchodźców z Ukrainy w obliczu wojny 2022 r., Wybrane aspekty*, „Journal of Modern Science”, 2023, nr 1.
- Na podkarpaciu działają punkty recepcyjne*, Podkarpacki Urząd Wojewódzki, <https://rzeszow.uw.gov.pl>, 24.02.2022 (5.01.2024).
- Kędzierzawska A. [i in.], *Polscy policjanci dla Ukrainy*, Gazeta Policyjna, <https://gazeta.policja.pl> (10.06.2024).
- Kojzar K., Rumieńczyk B., Wandas M., Mikulska A., *Szósty dzień granicy. Ogrom pomocy, fala rasizmu*, OKO Press, <https://oko.press>, 1.03.2022 (16.05.2024).
- Komunikat. Incydenty dezinformacyjne*, Demagog, <https://x.com/ibimsp1>, 3.03.2022 (10.06.2024).
- Łotocki Ł., *Kryzys uchodźczy w Polsce w dyskursie publicznym w państwach zachodnich – refleksje po pierwszym miesiącu wojny [w:] Inwazja Rosji na Ukrainę. Społeczeństwo i polityka wobec kryzysu uchodźczego w pierwszym miesiącu wojny, Raport roboczy – Working Paper Katedry Polityki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego*, Warszawa 2022.
- Odpowiedź Dyrektora Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego z 13 maja 2024 r., na wniosek autora.
- Odprawa służby kierowniczej podkarpackiej Policji 10 lutego 2022 r. – prezentacja komendanta wojewódzkiego.
- Odprawa służby kierowniczej podkarpackiej Policji 31 stycznia 2023 r. – prezentacja komendanta wojewódzkiego.
- Olszewska-Labędź B., *Konflikt zbrojny jako źródło kryzysu migracyjnego. Wybrane formy wsparcia uchodźców z Ukrainy*, „Kultura – Społeczeństwo – Edukacja”, 2022, nr 21.

- Olszewski R., *Role prokuratora w postępowaniu karnym*, „Prokuratura i Prawo”, 2014, nr 1.
- Pismo KWP w Rzeszowie l.dz. WKS-200/2002 do Dyrektora Gabinetu KGP w sprawie pomocy charytatywnej udzielanej Ukraińcom z 2 maja 2022 r. – kopia, WKS.
- Pismo Zastępcy KGP do komendantów wojewódzkich Policji z 28 lutego 2022 r. dot. wsparcia KWP w Rzeszowie.
- Placówki*, Bieszczadzki Oddział Straży Granicznej, <https://www.bieszczadzki.strazgraniczna.pl> (21.11.2023).
- Plan działania dowódcy operacji policyjnej o kryptonimie *Granica*, 24 lutego 2022 r.
- Policjanci na granicy*, „Policyjne Forum Szkoleniowe”, 2022, nr 1.
- Policyjna pomoc w czasie wojny*, Policja Podkarpacka, <https://podkarpacka.policja.gov.pl>, 2.03.2022 (10.06.2024).
- Policjyni związkowcy włączyli się w pomoc*, Policja Podkarpacka, <https://podkarpacka.policja.gov.pl>, 02.03.2022 (10.06.2024).
- Regulamin organizacyjny*, Podkarpacki Urząd Celno-Skarbowy, <https://www.podkarpackie.kas.gov.pl>, 1.09.2021 (21.11.2022).
- Regulamin Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego*, Podkarpacki Urząd Wojewódzki, <https://rzeszow.uw.gov.pl> (30.12.2023).
- Rocznik statystyczny województw*, Warszawa 2023.
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 25 lipca 2016 r. w sprawie zakresu przedsięwzięć wykonywanych w poszczególnych stopniach alarmowych i stopniach alarmowych CRP (Dz.U. 2022, poz. 2065, z późn. zm.).
- Stańczyk M., *Wojewoda podkarpacki: na punkty recepcyjne otrzymałam 13,9 mln złotych*, Hej Rzeszów, <https://hej.rzeszow.pl>, 18.03.2022 (20.05.2024).
- Struktura narodo-etniczna, językowa i wyznaniowa ludności Polski. Narodowy Spis Ludności i Mieszkań 2011*, Warszawa 2015.
- Terczyńska B., Płęs A., *Wojewoda Ewa Leniart ogłasza na przejściu granicznym w Korczowej: Uruchomiliśmy 4 punkty recepcyjne dla uchodźców z Ukrainy*, Przemysł Nasze Miasto, <https://przemysl.naszemiasto.pl>, 24.02.2022 (5.01.2024).
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. 1990, nr 30, poz. 179, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz.U. 2020, poz. 305, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. 1997, nr 89, poz. 555).
- Ustawa z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (Dz.U. 2002, nr 74, poz. 676).
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (Dz.U. 2006, nr 104, poz. 708, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz.U. 2007, nr 89, poz. 590, późn. zm.).
- Ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz.U. 2022, poz. 135).
- Ustawa z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz.U. 2023, poz. 615, z późn. zm.).
- Zalewski P., *Działania administracji państwowej w Polsce wobec uchodźców z Ukrainy w pierwszych tygodniach wojny na Ukrainie 2022 roku. Aspekty prawne i securitologiczne*, „Studia Politicae Universitatis Silesiensis”, 2023, t. 34.

- Zalewski P., *Wojna w Ukrainie i kryzys uchodźczy. Próba oceny uwarunkowań, przebiegu i skutków z perspektywy zagrożeń bezpieczeństwa województwa podkarpackiego*, „Karpacki Przegląd Naukowy”, 2022, nr 2.
- Zestawienie statystyczne dot. operacji *Granica* Sztabu KWP w Rzeszowie z 20 lutego 2024 r., Sztab KWP w Rzeszowie.
- Zarządzanie garnizonem przygranicznym w czasie konfliktu zbrojnego w Ukrainie i kryzysu migracyjnego – prezentacja multimedialna Komendanta Wojewódzkiego Policji w Rzeszowie nadinspektora D. Matusiaka przedstawiona w Akademii Policji w Szczytnie 12 października 2023, WKS.
- Ziętal N., *Są wyroki za zakłócenie greckokatolickiej procesji w Przemysłu*, Nowiny 24, <https://nowiny24.pl>, 21.08.2017 (10.03.2024).
- Żołędowski C., *Nowi uchodźcy w Europie. Przemieszczenia zewnętrzne z Ukrainy między 24.02 i 24.03.2022 r.* [w:] *Inwazja Rosji na Ukrainę. Społeczeństwo i polityka wobec kryzysu uchodźczego w pierwszym miesiącu wojny, Raport roboczy – Working Paper Katedry Polityki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego*, Warszawa 2022.

Actions of the Police of the Podkarpackie Voivodeship against security threats caused by the refugee crisis in 2022

Abstract

The refugee crisis caused by Russian invasion of Ukraine on February 24th, 2022, had a significant impact on public security and increased concerns about the ability to provide personal protection not only to those crossing the border, but also to the residents of Poland. This publication attempts to characterize the main directions of action taken by the police of the Podkarpackie Voivodeship in response to this situation in the border region. The analysis covers the year 2022 – the first year of the conflict. It includes police statistical data related to various areas of activity, as well as data on the state of crime during this period compared to previous and the following years.

Keywords: police, Podkarpacie Voivodeship, refugees, security, criminality, border